

Sygn. akt II CSK 559/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa C. B., J. B., A. B. i P. B.

przeciwko P. [...] Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 lutego 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki J. B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 24 marca 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w S., uwzględniając w całości powództwo, zasądził od pozwanego P [...] Spółki Akcyjnej w W.: na rzecz powódki J. B., tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania, kwotę 150.000 zł; na rzecz powoda C. B., tytułem zadośćuczynienia, kwotę 50.000 zł; na rzecz powódki A. B., tytułem zadośćuczynienia, kwotę 45.000 zł i na rzecz powódki P. B., tytułem zadośćuczynienia, kwotę 30.000 zł - wszystkie powyższe kwoty z ustawowymi odsetkami od dnia 2 września 2014 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 24 marca 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki J. B. kwotę 90.000 zł, na rzecz powoda C. B. kwotę 50.000 zł, na rzecz powódki P. B. kwotę 30.000 zł - wszystkie powyższe kwoty z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lipca 2015 r. do dnia zapłaty, oddalił w pozostałej części powództwo tych powodów, a powództwo A. B. oddalił w całości, oddalił także apelację strony pozwanej w pozostałej części.

W ocenie Sądu drugiej instancji, krzywda powódki J. B., jakkolwiek niewymierna, nie odbiegała od krzywdy innych osób, które w wypadku komunikacyjnym, w sposób nagły i niespodziewany straciły najbliższą osobę. Odpowiedzialności pozwanego nie może zwiększać to, że wypadek ten miał charakter medialny, że proces sprawcy odbijał się echem w środkach masowego przekazu, co przypominać miało powodom o tragicznej śmierci R. B., ani okoliczność, że śmierć R. B. była kolejnym tragicznym zdarzeniem, które po tragicznej śmierci syna dotknęło powódkę. Sąd drugiej instancji uznał, że kwota 50.000 zł spełnia dyspozycję art. 446 § 3 k.c., a kwota 100.000 zł jest odpowiednim zadośćuczynieniem, w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. Ponieważ strona pozwana wpłaciła powódce przed procesem 40 000 zł tytułem zadośćuczynienia i 20 000 zł tytułem odszkodowania, czego nie uwzględnił Sąd Okręgowy, zasądzona z tego tytułu należność powinna być pomniejszona o te kwoty i wynosić łącznie 90 000 zł.

Sąd Apelacyjny zmienił także rozstrzygnięcie w zakresie daty początkowej należnych od tej kwoty ustawowych odsetek stwierdzając, że powinny być one zasądzone od dnia wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji, bowiem w chwili wezwania do zapłaty wystosowanego przez powodów do pozwanej niecały miesiąc

po śmierci R. B., nie można było jeszcze ustalić rozmiaru krzywdy powodów i szkody powódki, co stało się możliwe dopiero w toku procesu, w którym zgromadzono w tym zakresie odpowiedni materiał dowodowy.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniosły powódki J. B. i A. B., z tym że skarga kasacyjna A. B. została odrzucona prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Powódka J. B., jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała, że skarga jest oczywiście uzasadniona ponieważ Sąd Apelacyjny dokonał wykładni art. 446 § 3 k.c. „w sposób prowadzący do zawężenia jego rozumienia do spadku dochodu.”

Stwierdziła również, że w orzecznictwie sądów nadal występują rozbieżności dotyczące wykładni art. 446 § 4 k.c. w zakresie ustalenia odpowiedniej sumy zadośćuczynienia i warunkujących ją czynników, co uzasadnia potrzebę pogłębienia wykładni w tej kwestii. W szczególności poważne wątpliwości interpretacyjne wywołuje dopuszczalność uzależnienia tej sumy od wystąpienia powikłań w odbywaniu żałoby. Postulat realizacji funkcji kompensacyjnej wiąże się z kolei z zagadnieniem wyznaczenia obiektywnych mierników rozmiarów krzywdy. Na gruncie niniejszej sprawy problemem stało się to, czy przy określaniu wielkości krzywdy należy wziąć pod uwagę również okoliczności, które co prawda nie wynikają z danego czynu niedozwolonego, ale jednak mają wpływ na przebieg procesu żałoby. Również ważne pozostaje rozstrzygnięcie problemu, czy wpływające na poczucie pokrzywdzenia danej osoby okoliczności będące bezpośrednim następstwem zdarzenia, takie jak medialny charakter procesu sprawcy, podawanie do publicznej wiadomości szczegółów wypadku, pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem. W konsekwencji zaś, czy mogą one rzutować na wysokość zadośćuczynienia. Powódka wskazała także, że pomimo wielokrotnie podejmowanej w orzecznictwie tematyki wymagalności roszczenia o zadośćuczynienie, nie ma zgodności poglądów co do tego, od jakiej daty należą się odsetki za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika, że powódka oparła wniosek na przesłankach przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c., choć wyraźnie tego nie wskazała.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że jeżeli skarżący odwołuje się do przesłanki przedsądu przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. powinien wskazać przepis prawa wymagający wykładni i jej zakres, przedstawić możliwości interpretacyjne oraz występujące na ich tle kontrowersje i rozbieżne oceny prawne, a także wykazać, że mają one poważny charakter wymagający zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy koniecznego nie tylko do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, lecz także dla ujednolicenia orzecznictwa, a jeżeli podstawą wniosku są występujące w orzecznictwie rozbieżności wynikające z różnej wykładni przepisu, powinien wskazać rozbieżne orzeczenia sądowe, dokonać ich analizy i wykazać, że rozbieżności wynikają z różnej wykładni określonego przepisu (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2002 r. II CZ 102/02, z dnia 28 marca 2007 r. II CSK 84/07 i z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ.).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, że skarżąca nie wykazała istnienia w sprawie tej przesłanki przedsądu.

Wykładnia art. 446 § 4 k.c. była przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego. Między innymi w wyroku z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CSK 173/14, Sąd ten wyjaśnił, że w sprawach o zadośćuczynienie pieniężne na podstawie art. 446 § 4 k.c. indywidualizacja ocen w zakresie dotyczącym rozmiaru krzywdy i wysokości zadośćuczynienia musi doznawać ograniczeń. W przypadkach, w których stopień bliskości osoby uprawnionej względem zmarłego jest taki sam, wiek uprawnionego podobny, podobna intensywność więzi między uprawnionym a zmarłym, podobna skala przeżywanego bólu i cierpień przez uprawnionego, podobny stopień negatywnego wpływu śmierci osoby najbliższej na życie uprawnionego, powinny być zasądzane podobne kwoty tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek śmierci osoby najbliższej. Uogólniając, sądy powinny w miarę możliwości dokonywać jednolitej oceny podobnych przypadków, według

takich, w szczególności, kryteriów, jak wskazane wyżej okoliczności. Nie budzi także wątpliwości, że zgodnie z jednoznacznym brzmieniem art. 361 § 1 k.c., mającego zastosowanie do każdej szkody (krzywdy) wynikającej z czynu niedozwolonego, zobowiązany do odszkodowania (zadośćuczynienia) ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła, a zatem tylko okoliczności mieszczące się w tych granicach mogą mieć wpływ na wysokość zadośćuczynienia i odszkodowania.

Należy również wskazać, że wbrew stanowisku skarżącej także problem daty, od której powinny być naliczane odsetki od świadczenia pieniężnego takiego jak zadośćuczynienie nie budzi już obecnie poważnych wątpliwości interpretacyjnych ani nie wywołuje rzeczywistych rozbieżności w orzecznictwie. Kwestie te stanowiły przedmiot licznych wypowiedzi doktryny i orzecznictwa. W szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego widoczne jest ujmowanie tego zagadnienia indywidualnie, w zależności od okoliczności faktycznych sprawy, przez dokonywanie wyboru między dwoma możliwymi terminami: chwilą wezwania do zapłaty, także w postaci wytoczenia powództwa, albo chwilą określenia wysokości należnego świadczenia dopiero w orzeczeniu sądu. Wybór pierwszej możliwości jest uzasadniony wtedy, gdy od początku znana jest wysokość roszczenia i znajduje ona potwierdzenie w toku postępowania sądowego zarówno co do przesłanek, jak i wysokości roszczenia. Natomiast wybór drugiej możliwości jest uzasadniony wtedy, gdy dopiero w toku postępowania sądowego ustalone zostaną sporne okoliczności dotyczące zasady, czy wysokości zadośćuczynienia. W wypadku naprawienia szkód niemajątkowych, a więc o charakterze bardzo ocennym, w których wysokość zadośćuczynienia zależy od wielu różnych okoliczności, przeważa pogląd, że odsetki powinny być liczone dopiero od chwili zasądzenia stosownej kwoty, chyba że zachodzą szczególne okoliczności danej sprawy, które przekonują o potrzebie uwzględnienia wcześniejszej chwili (porównaj m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2016 r., IV CSK 389/15).

Skarżąca nie wykazała również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc, że w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy oraz

że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadł w drugiej instancji wyrok oczywiście wadliwy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004/6/100, z dnia 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004/3/49 i z dnia 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07). Skarżąca niewątpliwie nie wykazała oczywistego naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 446 § 3 k.c., poprzestając jedynie na stwierdzeniu, że zawężił on rozumienie tego przepisu do spadku dochodu, co jest oczywiście niewystarczające do wykazania tej przesłanki przedsądu.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu.

aj

I.n